

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ
INTERNET:

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/16/99

NASTROJE SPOŁECZNE W NOWYCH WOJEWÓDZTWACH (OD PAŹDZIERNIKA '98 DO STYCZNIA '99)

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Realizując comiesięczne pomiary nastrojów społecznych uzyskujemy informacje przeciętne dla całego kraju. Jednocześnie wiadomo, że nastroje społeczne bywają nieraz znacznie zróżnicowane terytorialnie. Wielkość próby stosowanej w sondażach ogólnopolskich uniemożliwia jednak analizę terytorialną w poszczególnych miesiącach, nawet w obecnym podziale administracyjnym. Chcieliśmy mimo to przedstawić możliwie aktualną mapę nastrojów, dokonaliśmy więc agregacji danych z czterech kolejnych miesięcy¹, porządkując je według nowego podziału administracyjnego kraju. Dane dotyczące poszczególnych województw, zwłaszcza tych o najmniejszej liczbie ludności, należy traktować jako przybliżone.

Trzeba pamiętać, że **przedstawione tutaj opinie i oceny są średnimi dla okresu od października '98 do stycznia '99**, w którym zapoczątkowano reformę administracyjną kraju.

OCENY SYTUACJI W KRAJU

Wśród mieszkańców poszczególnych województw można było zauważyć znaczne różnice w ocenie **ogólnego kierunku rozwoju sytuacji w kraju**. Pozytywne oceny były najczęstsze (połowa wskazań) w trzech województwach - śląskim, zachodniopomorskim i pomorskim, najrzadsze zaś w województwie podlaskim (nieco ponad jedna czwarta). Podobnie zróżnicowane były oceny negatywne - wystawiał je co drugi mieszkaniec województw lubelskiego i świętokrzyskiego, niemal co drugi w województwach podlaskim, warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim oraz nieco więcej niż co czwarty (29%) w województwie pomorskim².

¹ Wykorzystano dane z sondaży „Aktualne problemy i wydarzenia” (101 - 104), realizowanych w dniach: 15-20 października '98, 5-9 listopada '98, 3-8 grudnia '98 i 6-12 stycznia '99, każdorazowo na reprezentatywnej próbie losowo-adresowej ogółu dorosłych mieszkańców Polski. Łącznie zbadano 4432 osoby.

² W tym czasie przeciętne oceny dla całego kraju były wprawdzie zrównoważone - 41% pozytywnych wobec 40% negatywnych - trzeba jednak zaznaczyć, że mierzone za pomocą tego pytania nastroje w skali kraju wykazywały systematyczny spadek ocen pozytywnych - od 45% w październiku do 38% w styczniu. Oceny negatywne odpowiednio wzrastały od 34% do 45%.

RYS. 1. OCENA KIERUNKU ROZWOJU OGÓLNEJ SYTUACJI W KRAJU

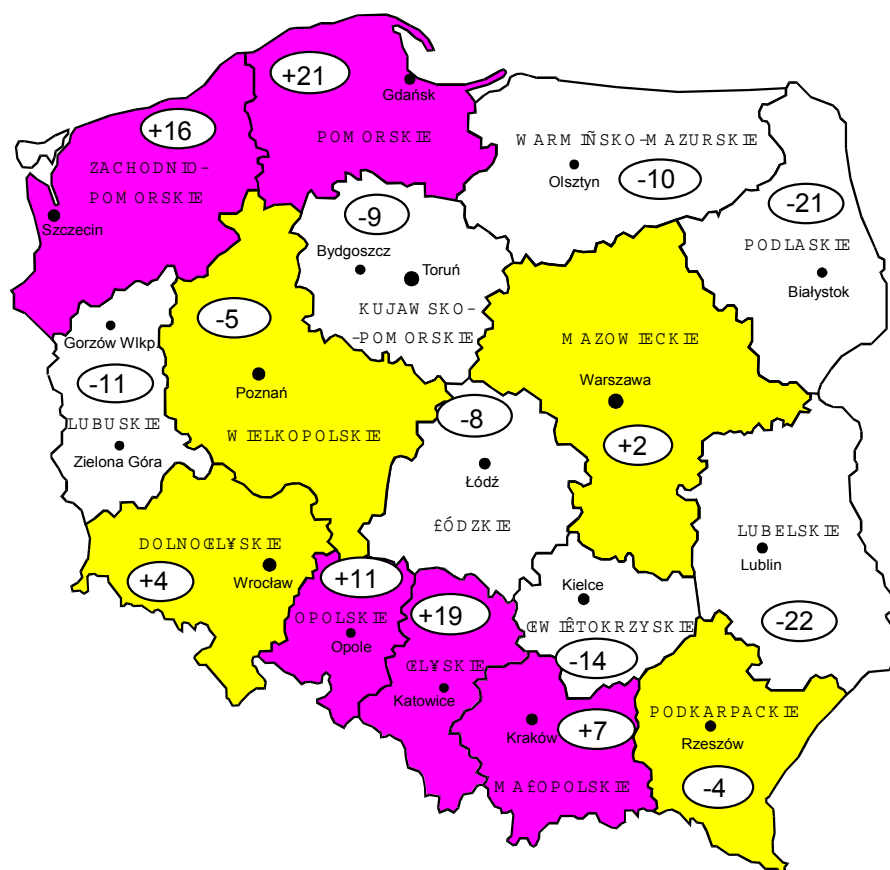
	Dobra	Zła	Trudno powiedzieć
Śląskie	51%	32%	17%
Zachodniopomorskie	50%	34%	16%
Pomorskie	50%	29%	21%
Opolskie	48%	37%	15%
Małopolskie	45%	38%	17%
Mazowieckie	43%	41%	16%
Dolnośląskie	42%	38%	20%
Kujawsko-pomorskie	38%	47%	15%
Podkarpackie	37%	41%	22%
Warmińsko-mazurskie	37%	47%	16%
Świętokrzyskie	37%	51%	12%
Wielkopolskie	35%	40%	25%
Łódzkie	34%	42%	24%
Lubuskie	34%	45%	21%
Lubelskie	31%	53%	16%
Podlaskie	27%	48%	25%
Kraj	41%	40%	19%

Kolejność województw uporządkowano według malejącego odsetka ocen dobrych.

W pięciu województwach pozytywne oceny ogólnej sytuacji w kraju wyraźnie przeważały nad negatywnymi³, w siedmiu sytuacja była odwrotna, natomiast w przypadku czterech województw można mówić o równowadze ocen - różnica między pozytywnymi a negatywnymi nie przekraczała 5 punktów procentowych, z tym że w dwóch z nich była to różnica „na plus”, a w dwóch „na minus”.

³ Jako kryterium podziału przyjęto różnicę większą niż 5 punktów procentowych.

RYS. 2. TERYTORIALNE ZRÓŻNICOWANIE OCEN KIERUNKU ROZWOJU OGÓLNEJ SYTUACJI W KRAJU

- Województwa o wyraźnej (powyżej 5 punktów) przewadze ocen pozytywnych
- Województwa o względnej równowadze (różnice nie przekraczają ± 5 punktów) ocen pozytywnych i negatywnych
- Województwa o wyraźnej przewadze ocen negatywnych

Jeśli chodzi o ocenę **sytuacji politycznej**, to we wszystkich województwach przeważały oceny średnie („ani dobre, ani złe”). Opinie pozytywne były najczęstsze w województwie pomorskim (23%), najrzadsze zaś w warmińsko-mazurskim i lubelskim (po 10% w każdym z nich). Najbardziej krytyczni byli w tej kwestii mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego (38%), najmniej - pomorskiego (16%).

Tabela 1

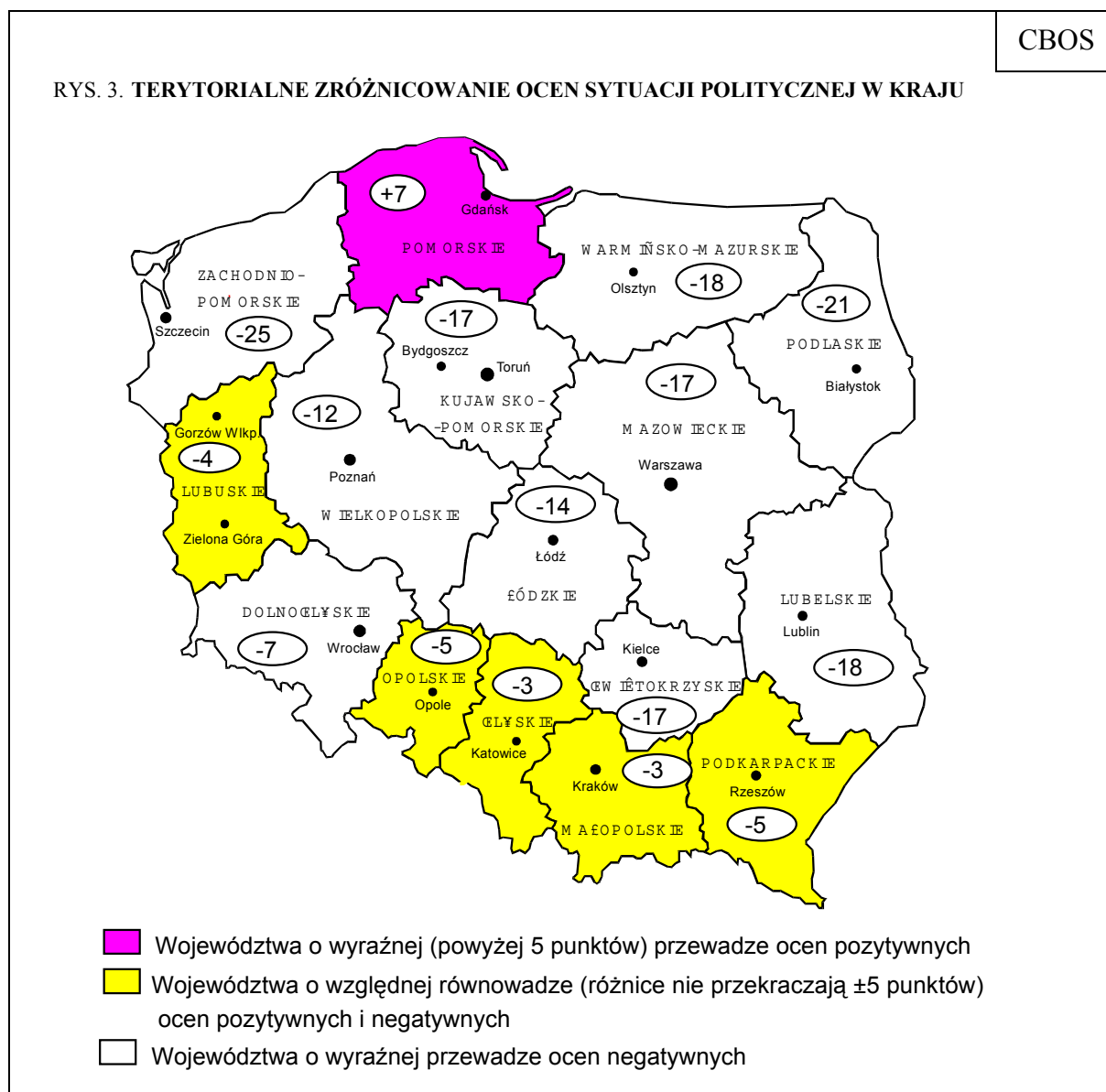
w procentach

Województwa (według malejącego odsetka ocen dobrych)	Ocena sytuacji politycznej w kraju			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
Pomorskie	23	51	16	10
Lubuskie	21	41	25	13
Dolnośląskie	19	48	26	7
Śląskie	18	48	21	13
Opolskie	17	52	22	9
Podkarpackie	16	53	21	10
Małopolskie	16	52	19	13
Łódzkie	14	38	28	20
Mazowieckie	14	44	31	11
Wielkopolskie	14	45	26	15
Świętokrzyskie	13	45	30	12
Zachodniopomorskie	13	42	38	7
Kujawsko-pomorskie	12	49	29	10
Podlaskie	11	39	32	18
Warmińsko-mazurskie	10	50	28	12
Lubelskie	10	45	28	17
Kraj	15	46	26	13

Wyraźną przewagę pozytywnych ocen sytuacji politycznej nad negatywnymi odnotowaliśmy tylko w jednym województwie - pomorskim. W pięciu województwach oceny były dość zrównoważone, jednak we wszystkich przypadkach z niewielką przewagą ocen negatywnych. W pozostałych dziesięciu oceny negatywne wyraźnie przeważały nad pozytywnymi⁴.

⁴ W skali kraju liczba ocen pozytywnych była w poszczególnych pomiarach miesięcznych stabilna - jednorazowa różnica ani razu nie przekroczyła 2 punktów procentowych. Oceny negatywne wzrosły w grudniu w stosunku do listopada o 6 punktów, by spaść w pomiarze styczniowym o 4 punkty. We wszystkich pomiarach największe grupy badanych oceniały tę sytuację jako średnią.

RYS. 3. TERYTORIALNE ZRÓŻNICOWANIE OCEN SYTUACJI POLITYCZNEJ W KRAJU

W ocenie **sytuacji gospodarczej kraju** mieszkańcy poszczególnych województw różnili się znacznie bardziej niż w ocenie sytuacji ogólnej czy politycznej. Stan gospodarki najlepiej ocenili mieszkańcy województwa śląskiego (27% ocen pozytywnych, 25% negatywnych), najgorzej zaś lubelskiego (6% ocen pozytywnych, 55% negatywnych).

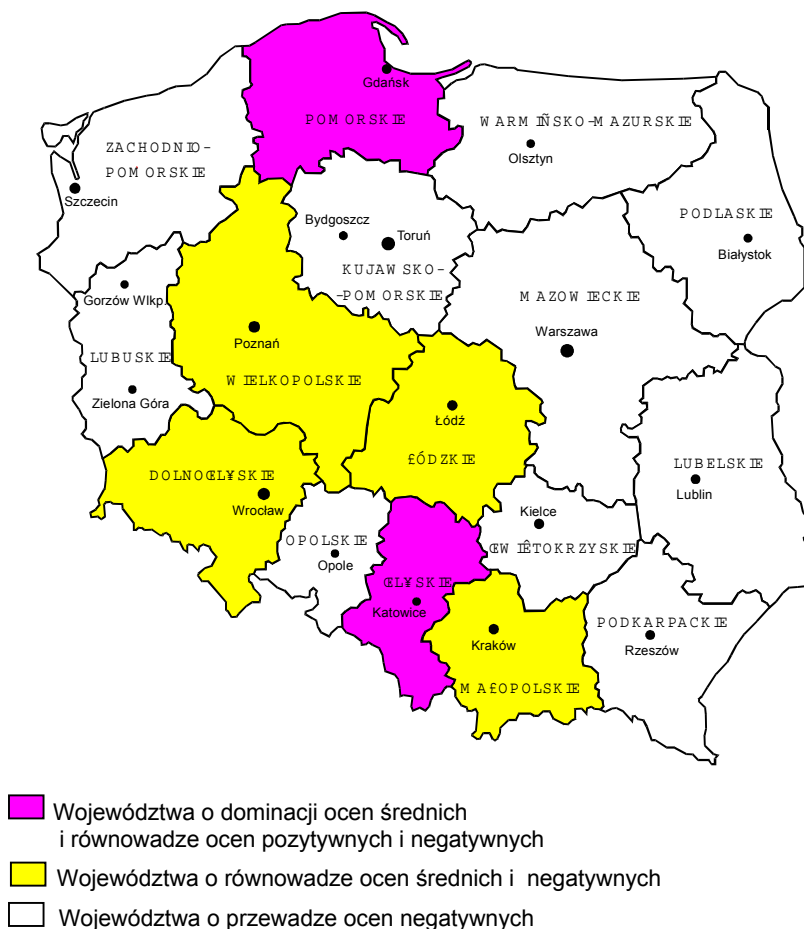
Tabela 2

w procentach

Województwa (według malejącego odsetka ocen dobrych)	Ocena sytuacji gospodarczej w kraju			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
Śląskie	27	43	25	5
Pomorskie	23	41	26	10
Dolnośląskie	21	40	36	3
Mazowieckie	20	34	42	4
Lubuskie	19	30	45	6
Wielkopolskie	18	37	37	8
Łódzkie	17	35	39	8
Zachodniopomorskie	17	35	42	7
Małopolskie	16	46	31	7
Kujawsko-pomorskie	16	32	47	5
Warmińsko-mazurskie	14	37	45	4
Opolskie	14	36	43	7
Podkarpackie	14	34	49	3
Podlaskie	13	26	49	11
Świętokrzyskie	10	31	54	5
Lubelskie	6	33	55	6
Kraj	18	37	39	6

W żadnym z województw nie odnotowaliśmy wyraźnej przewagi ocen pozytywnych nad negatywnymi. Jedynie w dwóch województwach - śląskim i pomorskim - oceny pozytywne równoważyły się z negatywnymi, dominowały zaś oceny średnie („ani dobre, ani złe”). W dalszych czterech wystąpiła względna równowaga między ocenami średnimi a negatywnymi. W pozostałych dziesięciu wyraźnie przeważały oceny negatywne.

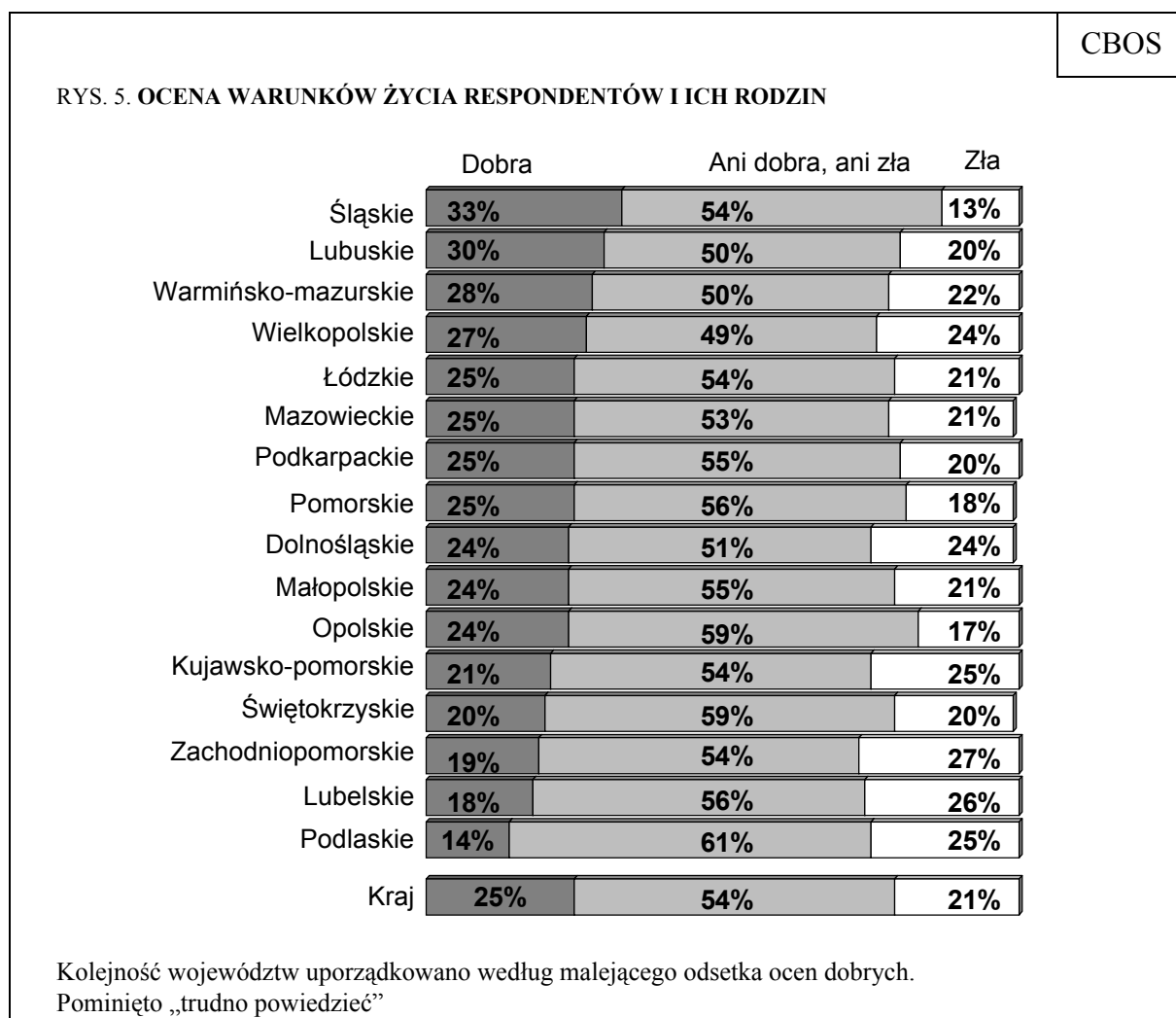
RYS. 4. OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ W KRAJU

Z terytorialnego zróżnicowania ocen w trzech omówionych aspektach łącznie wynika, że w ciągu minionych czterech miesięcy sytuację w kraju najlepiej oceniali mieszkańcy województwa pomorskiego, śląskiego i małopolskiego. W trzech wyszczególnionych kwestiach (ogólna sytuacja w kraju, sytuacja polityczna i gospodarcza) województwa te ani razu nie znalazły się w grupie o wyraźnej przewadze ocen negatywnych. Do grupy wystawiającej stosunkowo najgorsze oceny we wszystkich trzech przypadkach można zaliczyć województwa: lubelskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie i świętokrzyskie.

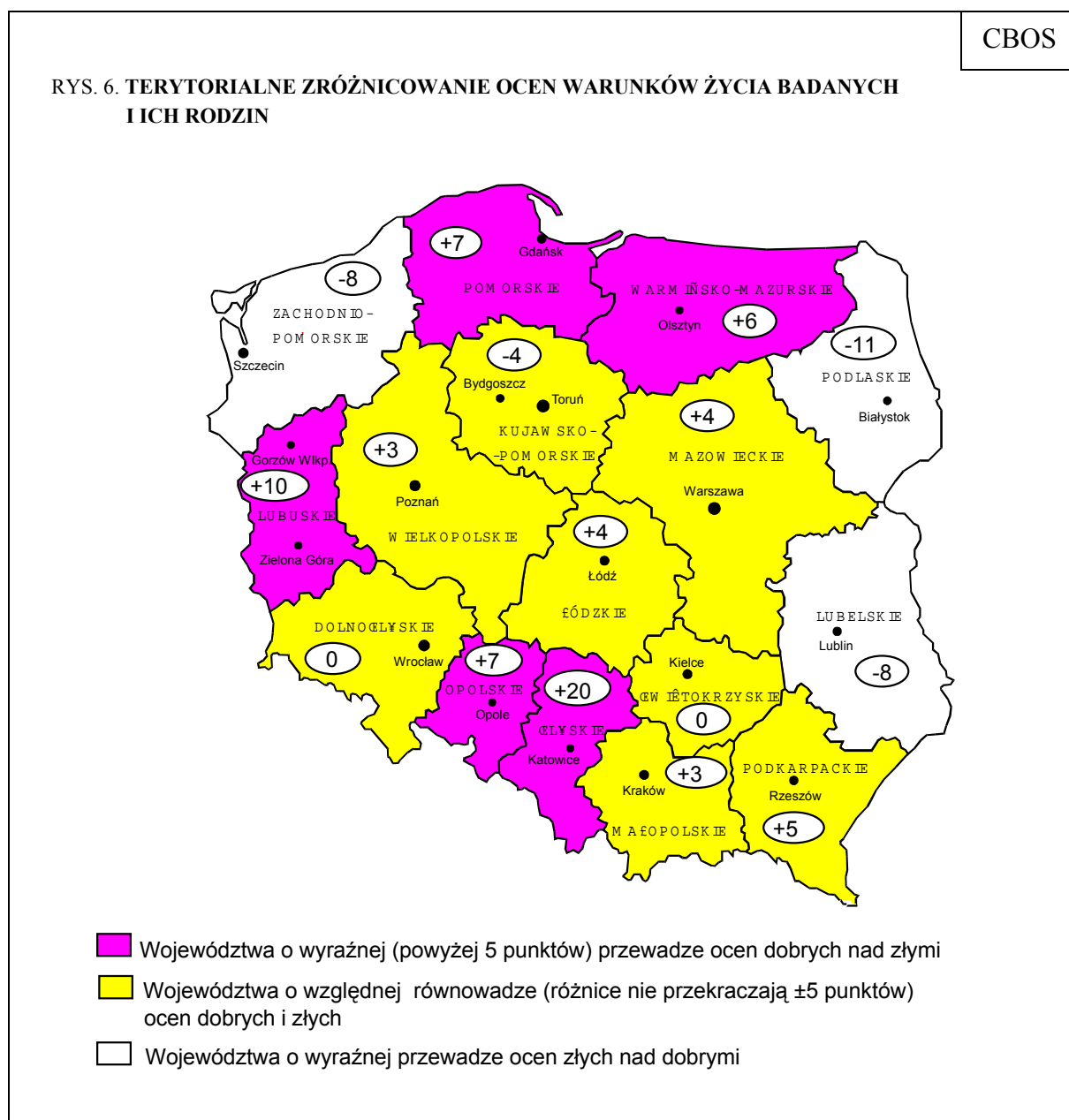
OCENY WARUNKÓW ŻYCIA

We wszystkich województwach co najmniej połowa mieszkańców oceniła warunki życia swoje i swojej rodziny jako średnie („ani dobre, ani złe”)⁵. Jednak biorąc pod uwagę z jednej strony liczbę zadowolonych, a z drugiej niezadowolonych ze swoich warunków życia zauważamy duże rozpiętości terytorialne. Jako dobre ocenił swoje warunki życia co trzeci mieszkaniec województwa śląskiego i tylko co siódmy (14%) podlaskiego. Najwięcej negatywnych ocen odnotowaliśmy w województwie zachodniopomorskim (27%), najmniej w śląskim - 13%.

⁵ Podobnie było w skali całego kraju, z tym że w okresie objętym badaniem dało się zauważyć pewne pogorszenie ocen. Liczba badanych oceniających swoje warunki życia jako dobre spadła z 27% w październiku '98 do 22% w styczniu '99, natomiast oceniających te warunki jako złe było w styczniu '99 o 3 punkty więcej niż w październiku '98.

W pięciu województwach (śląskim, lubuskim, warmińsko-mazurskim, pomorskim i opolskim) osoby zadowolone z własnych warunków życia wyraźnie przeważały nad niezadowolonymi. W województwach podlaskim, lubelskim i zachodniopomorskim mieliśmy do czynienia z sytuacją odwrotną.

PRZEWIDYWANIA DOTYCZĄCE ROZWOJU SYTUACJI W KRAJU

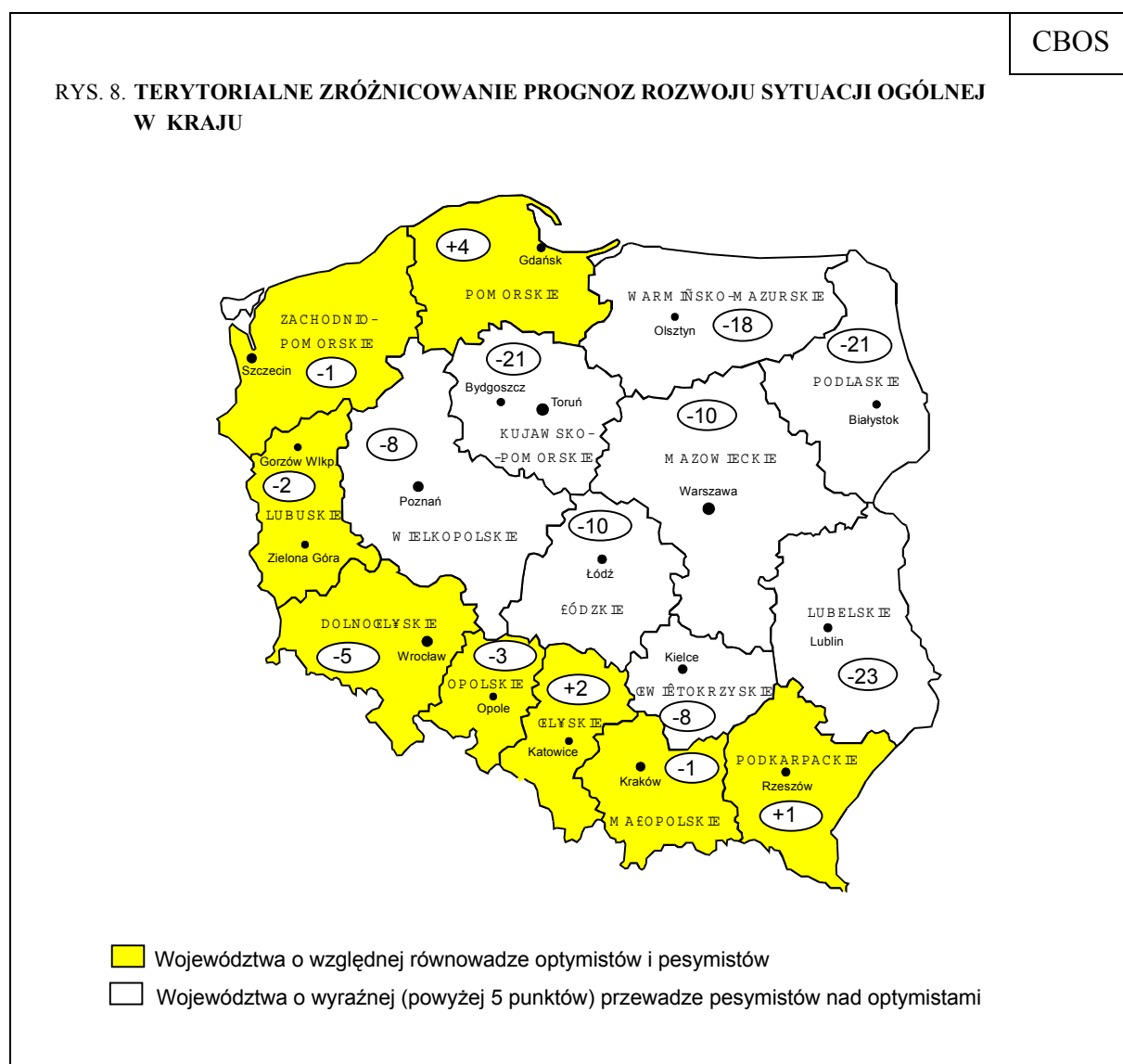
We wszystkich województwach największą grupę stanowili badani nie przewidujący zmian **ogólnej sytuacji w kraju** w ciągu najbliższego roku⁶. Jednak wystąpiły znaczne różnice w stopniu optymizmu pomiędzy mieszkańcami poszczególnych województw: w pomorskim co czwarty badany oczekuje poprawy sytuacji, podczas gdy w podlaskim tylko co dziewiąty. Prognozy pesymistyczne są jeszcze bardziej zróżnicowane - od 37% przewidujących pogorszenie wśród mieszkańców województwa lubelskiego do 20% w opolskim.

				CBOS
RYS. 7. PROGNOZY ROZWOJU OGÓLNEJ SYTUACJI W POLSCE				
	Poprawa	Bez zmian	Pogorszenie	Trudno powiedzieć
Pomorskie	25%	45%	21%	9%
Podkarpackie	24%	44%	23%	9%
Śląskie	24%	48%	22%	6%
Zachodniopomorskie	22%	49%	23%	6%
Lubuskie	21%	47%	23%	9%
Małopolskie	21%	48%	22%	9%
Łódzkie	20%	39%	30%	11%
Świętokrzyskie	20%	45%	28%	7%
Wielkopolskie	19%	42%	27%	12%
Dolnośląskie	18%	53%	23%	6%
Mazowieckie	18%	45%	28%	9%
Opolskie	17%	55%	20%	8%
Lubelskie	14%	41%	37%	8%
Kujawsko-pomorskie	13%	45%	34%	8%
Warmińsko-mazurskie	13%	44%	31%	12%
Podlaskie	11%	39%	32%	18%
Kraj	19%	46%	26%	9%

Kolejność województw uporządkowano według malejącego odsetka optymistów.

⁶ Podobnie jest w skali całego kraju, w każdym z czterech pomiarów. Trzeba jednak zwrócić uwagę, iż w omawianym okresie z miesiąca na miesiąc rosła liczba pesymistów. Wzrosła ona od 18% w październiku '98 do 34% w styczniu '99, kosztem liczby nie przewidujących zmiany. Liczba optymistów była bowiem znacznie bardziej stabilna, spadła odpowiednio z 22% do 19%.

W żadnym z województw nie odnotowaliśmy wyraźnej przewagi optymistów nad pesymistami. Biorąc pod uwagę relacje pomiędzy spodziewającymi się poprawy i pogorszenia w tej dziedzinie możemy wyodrębnić dwie grupy: w ośmiu województwach wystąpiła względna równowaga optymizmu i pesymizmu, w pozostałych ośmiu - wyraźna przewaga pesymizmu.

W większości województw, podobnie jak w skali całego kraju, ponad połowa ich mieszkańców nie przewidywała w omawianym okresie zmian **sytuacji politycznej** w kraju, optymistów zaś było nieco więcej niż pesymistów⁷. Najwięcej osób nie oczekujących zmian było w województwie świętokrzyskim (66%), najmniej w łódzkim i wielkopolskim - po 45%. Jednocześnie najwięcej optymistów odnotowaliśmy w województwie opolskim (24%), a najmniej w podlaskim (7%).

Tabela 3 w procentach

Województwa (według malejącego odsetka optymistów)	Prognozy rozwoju sytuacji politycznej w ciągu najbliższego roku			
	poprawa	bez zmian	pogorszenie	Trudno powiedzieć
Opolskie	24	51	11	14
Podkarpackie	21	55	8	16
Dolnośląskie	21	56	12	11
Pomorskie	20	61	13	6
Zachodniopomorskie	18	54	17	11
Wielkopolskie	18	45	12	21
Małopolskie	18	57	10	15
Śląskie	17	56	13	14
Lubuskie	16	57	11	16
Mazowieckie	15	54	20	11
Łódzkie	14	45	14	27
Lubelskie	14	55	16	15
Kujawsko-pomorskie	14	48	22	16
Warmińsko-mazurskie	11	53	21	15
Świętokrzyskie	11	66	9	14
Podlaskie	7	53	17	23
Kraj	17	54	14	15

Optymiści przeważali w sześciu województwach (opolskim, podkarpackim, dolnośląskim, pomorskim, wielkopolskim i małopolskim), pesymiści zaś w trzech (podlaskim, warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim).

⁷ Jednocześnie z miesiąca na miesiąc wzrastał nieznacznie pesymizm w tym względzie (od 12% w październiku do 17% w styczniu) i odpowiednio malał optymizm (z 20% do 15%). W styczniu '99 zarysowała się minimalna (2-punktowa) przewaga pesymistów nad optymistami.

W przewidywaniach na najbliższe 12 miesięcy dotyczących **gospodarki** mniej niż połowa badanych (45%) nie oczekiwała zmian, natomiast przeciętny dla czterech miesięcy optymizm równoważył się z pesymizmem⁸. Przyszłość gospodarki najbardziej optymistycznie postrzegali również mieszkańcy województwa opolskiego (30% przewidujących poprawę); najmniej optymistów było w województwach podlaskim i kujawsko-pomorskim (po 12%).

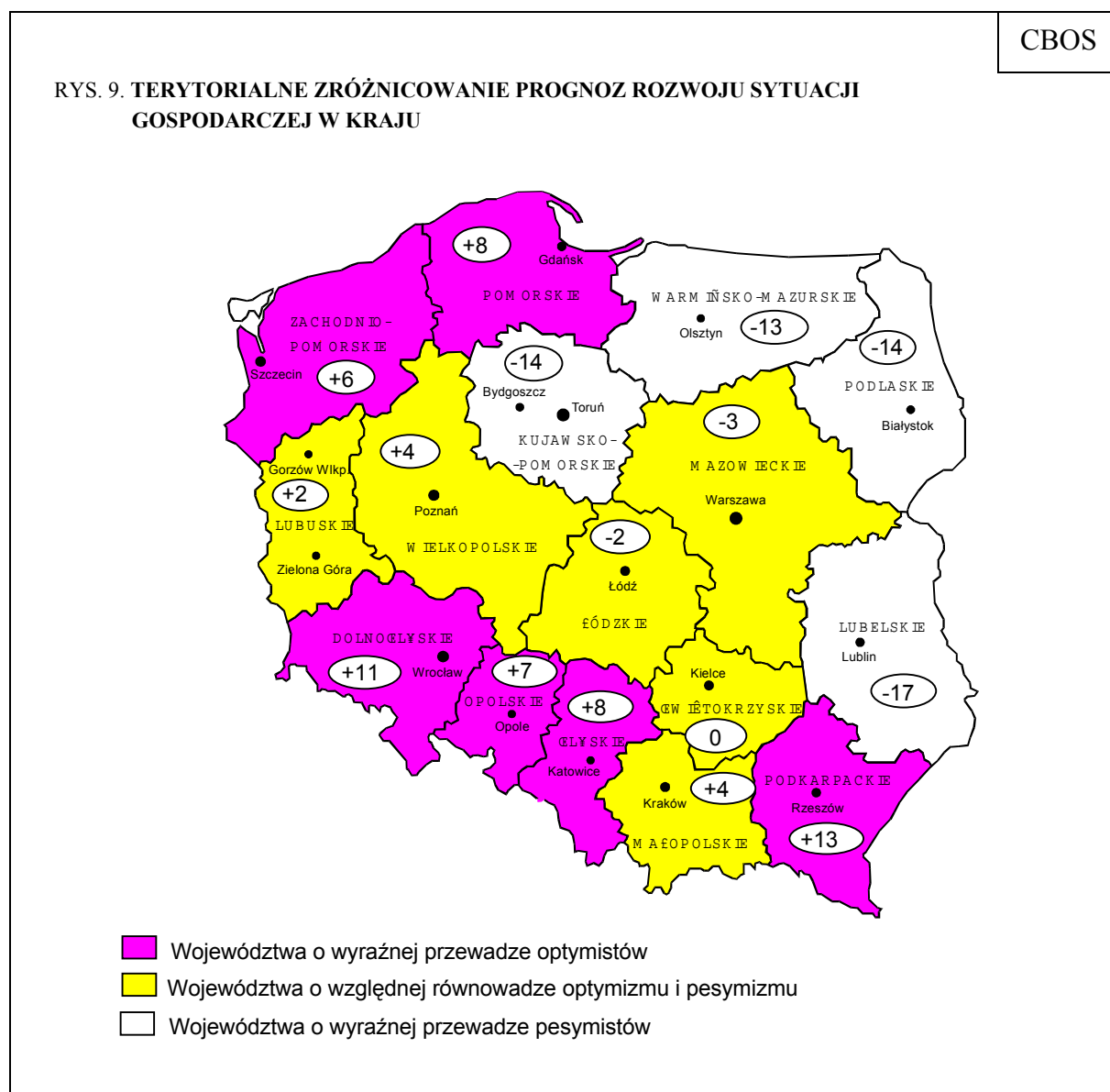
Tabela 4

w procentach

Województwa (według malejącego odsetka optymistów)	Prognozy rozwoju sytuacji gospodarczej w kraju w ciągu najbliższego roku			
	poprawa	bez zmian	pogorszenie	Trudno powiedzieć
Opolskie	30	36	23	11
Dolnośląskie	28	46	17	9
Podkarpackie	26	50	13	11
Pomorskie	26	49	18	7
Lubuskie	25	41	23	11
Śląskie	25	46	17	12
Wielkopolskie	25	37	21	17
Zachodniopomorskie	25	46	19	10
Łódzkie	22	38	24	16
Mazowieckie	22	43	25	10
Świętokrzyskie	21	50	21	8
Małopolskie	19	51	15	15
Warmińsko-mazurskie	19	34	32	15
Lubelskie	15	44	32	9
Kujawsko-pomorskie	12	48	26	14
Podlaskie	12	42	26	20
Kraj	22	45	21	12

⁸ Jednak w kolejnych miesiącach zwiększała się liczba pesymistów - od 17% w październiku do 25% w styczniu. Mimo że spadek optymizmu był mniejszy, w styczniu '99 pesymiści uzyskali 4-punktową przewagę nad optymistami.

W sześciu województwach odnotowaliśmy wyraźną przewagę optymistycznych oczekiwań dalszego rozwoju gospodarki nad oczekiwaniami pesymistycznymi. W kolejnych sześciu województwach można było zauważyć względną równowagę optymizmu i pesymizmu, natomiast w czterech wyraźnie przeważali pesymiści.

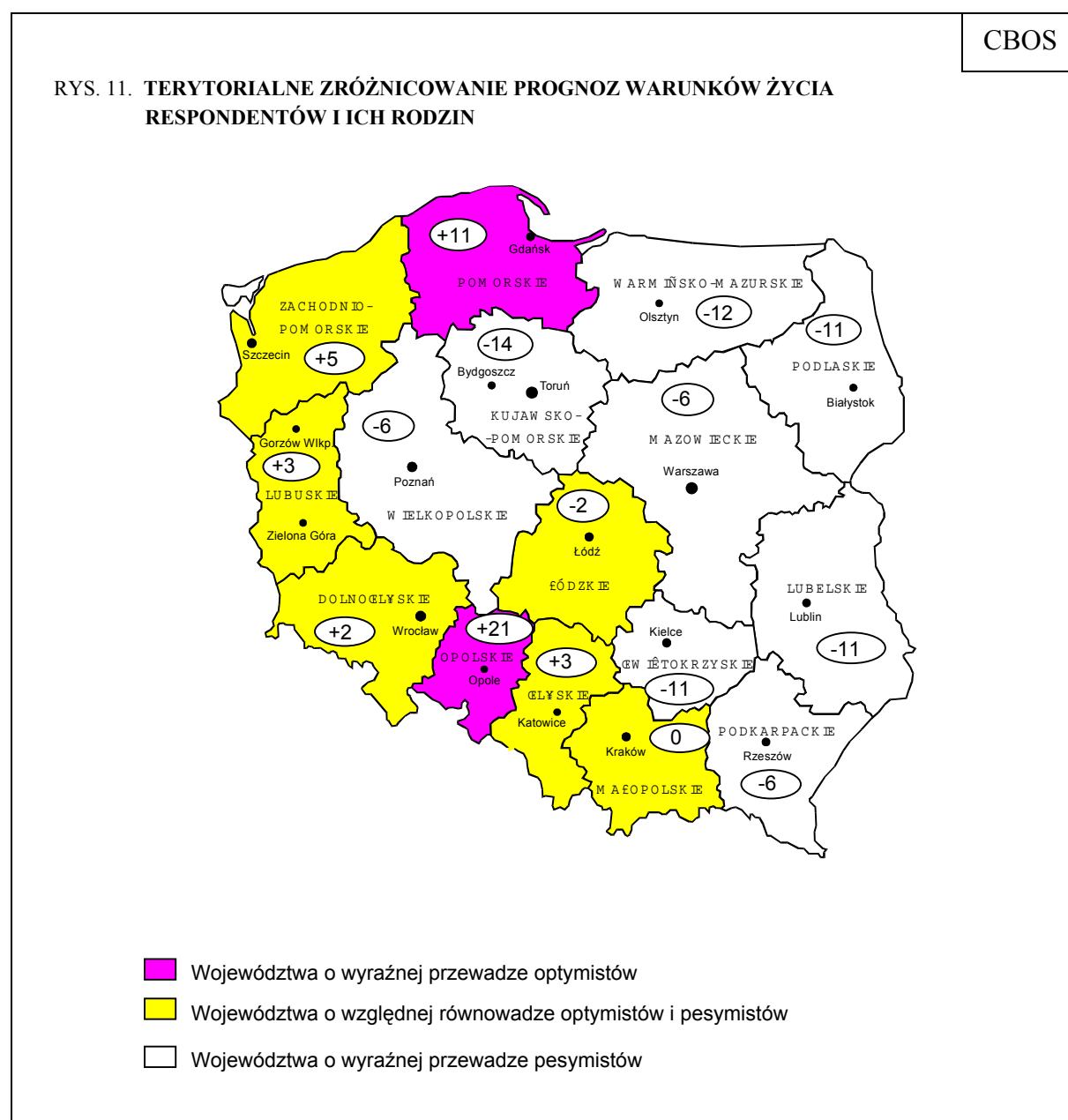
PRZEWIDYWANIA ZMIAN WARUNKÓW ŻYCIA

W województwie opolskim co trzeci mieszkaniec spodziewa się w ciągu bieżącego roku poprawy warunków życia swoich i swojej rodziny, podczas gdy w województwie podlaskim tylko co dziesiąty. Obawy przed pogorszeniem są najczęstsze w województwie lubelskim (30%), najrzadsze zaś - w opolskim (12%).

					CBOS
RYS. 10. PROGNOZY WARUNKÓW ŻYCIA RESPONDENTÓW I ICH RODZIN					
	Poprawa	Bez zmian	Pogorszenie	Trudno powiedzieć	
Opolskie	33%	47%	12%	8%	
Pomorskie	29%	45%	18%	8%	
Lubuskie	25%	43%	22%	10%	
Zachodniopomorskie	25%	47%	20%	8%	
Śląskie	22%	48%	19%	11%	
Dolnośląskie	21%	50%	19%	10%	
Łódzkie	21%	36%	23%	20%	
Mazowieckie	20%	43%	26%	11%	
Lubelskie	19%	38%	30%	13%	
Wielkopolskie	19%	41%	25%	15%	
Małopolskie	18%	52%	18%	12%	
Podkarpackie	17%	50%	23%	10%	
Świętokrzyskie	14%	50%	25%	11%	
Warmińsko-mazurskie	14%	52%	26%	8%	
Kujawsko-pomorskie	13%	47%	27%	13%	
Podlaskie	10%	51%	21%	18%	
Kraj	20%	46%	22%	12%	

Kolejność województw uporządkowano według malejącego odsetka optymistów.

W dwóch województwach - opolskim i pomorskim - nadzieje na poprawę warunków życia są wyraźnie częstsze niż obawy przed pogorszeniem. Natomiast w ośmiu województwach mamy do czynienia z wyraźną przewagą obaw.

Terytorialne zróżnicowanie wskaźników nastrojów społecznych pozwala na stwierdzenie, że od października ubiegłego roku do stycznia bieżącego roku zdecydowanie najlepsze nastroje panowały w województwach: pomorskim, śląskim i małopolskim. Na osiem badanych wskaźników województwa te ani razu nie znalazły się w trzeciej grupie - województw o najgorszych nastrojach. Można jeszcze dodać województwo opolskie, w którym oceny sytuacji bieżącej są zróżnicowane, ale pod względem optymistycznych prognoz jako jedyne dorównuje pomorskiemu.

Na drugim biegunie znajdują się województwa: lubelskie, podlaskie i kujawsko-pomorskie, które we wszystkich ośmiu przypadkach znalazły się w grupie o najgorszych nastrojach.

Opracował
Michał STRZESZEWSKI